

Jaarverslag 2017 – KNNV Amersfoort e.o.

De KNNV, Afdeling Amersfoort e.o. mag terugzien op een goed jaar.

In het beleidsplan 2017 sprak het bestuur van de vereniging de wens uit om te komen tot een goede samenwerking met IVN. Er is eind 2016, begin 2017 vastgesteld dat onze afdeling op dit moment niet zou willen komen tot een volledig samengaan van beide verenigingen maar wel wil streven naar een nauwe samenwerking. Daar is in 2017 op een goede manier invulling aan gegeven. De samenwerking met IVN kreeg opnieuw gestalte in de organisatie van de Natuuracademie en de Natuurlezingen. Aan beide evenementen werd ook meegewerkt door de gemeente Amersfoort. Voor de invulling van de programma's werd ook medewerking gekregen van de Vogelwacht Amersfoort. Aan de gidsenopleiding van IVN wordt meegewerkt door leden van onze afdeling.

Om de samenwerking tussen KNNV Amersfoort en IVN Amersfoort optimaal te kunnen laten functioneren is een koepeloverleg in het leven geroepen. In dit koepeloverleg stemmen de besturen van beide organisaties gezamenlijke activiteiten en belangen met elkaar af.

Op het gebied van onderzoek en inventarisaties is de afdeling, onder leiding van Arie van den Bremer, vooral actief geweest met een fauna- en flora-onderzoek op de begraafplaats Rusthof. Bij de uitvoering van dit onderzoek is duidelijk geworden dat de verschillende werkgroepen binnen onze afdeling in versterkte mate bereid zijn en kans zien, binnen het kader van een dergelijk project, samen te werken. Naast het Rusthof-project kenden verschillende werkgroepen nog andere activiteiten. Deze zijn terug te vinden in dit jaar-verslag.

Ook in 2017 kende de vereniging weer een zeer geslaagde Spetterexcursie. Onder leiding van Arie van den Bremer zijn vijftien leden op excursie geweest naar "Het Zwanenwater" bij Callantsoog. Een bijzonder interessant gebied op de grens van zout en zoet en de scheiding van duingebied en het vlakke land. Het bestuur heeft de intentie ook in de tweede helft van 2018 weer een Spetterexcursie te organiseren.

In het beleidsplan van vorig jaar heeft het bestuur aangegeven de mogelijkheid te willen onderzoeken van één of meer publieksmanifestaties. Het doel daarvan is om een breder publiek inzage te geven in onze activiteiten. Dat betekent dat wij als afdeling en/of als werkgroepen ons moeten beraden over activiteiten die gericht zijn op een breder publiek. In 2017 hebben wij als afdeling nog geen invulling kunnen geven aan een dergelijk evenement. Het bestuur hoopt in 2018 daarin verdere stappen te kunnen zetten.

In 2018 staat er een uitgebreid flora- en fauna-onderzoek langs de Modderbeek op de agenda. Opnieuw een project waarbij alle werkgroepen van onze afdeling een bijdrage kunnen leveren.

Namens het bestuur

Joop de Wilde

Verslagen werkgroepen

Werkgroep Dagvlinders

De werkgroep dagvlinders heeft in 2017 meegewerkt aan de natuurinventarisatie in de Rusthof. In de periode half maart tot half september hebben we twaalf tellingen gedaan. Bijzondere vondsten waren de kommavlinder en het heideblauwtje. In totaal werden 264 dagvlinders geteld van 21 verschillende soorten, met in de top-3: citroenvlinder, atalanta en hooibeestje.

In 2018 zullen we meedoen aan de natuurinventarisatie langs de Modderbeek.

Marian Marseille (coördinator werkgroep Dagvlinders)

Werkgroep Determineren (Planten)

In 2017 hebben we 9 determineerbijeenkomsten gehad, waarvan drie keer buiten en wel in natuurgebied De Schammer. Het aantal bijeenkomsten viel helaas toch wat lager uit dan aanvankelijk was beoogd; door omstandigheden moesten enkele determineerbijeenkomsten worden afgezegd. De opkomst met gemiddeld 9 deelnemers is goed te noemen. Vandaar dat we voornemens zijn om ook **in 2018** door te gaan. Vanuit de deelnemers is bovendien aangegeven dat er ook behoefte bestaat om specifieke kenmerken (bijv. bladvormen, bloembouw) nader uitgelegd te krijgen. Daar zal in 2018 meer aandacht aan geschonken worden.

Theo van de Water (coördinator werkgroep determineren)

Werkgroep Nachtvlinders

De werkgroep bestaat nog altijd uit 5 vaste en enthousiaste leden. Daarnaast zijn er altijd wel een paar geïnteresseerden, die weinig of wat vaker meedraaien.

De vaste vanglocatie was Hoeve Groot Zandbrink, waar we sinds 2015 ons materiaal mochten opslaan. Het enthousiasme om daar te vangen is duidelijk afgenomen, we gaan liever met de mobiele installatie elders aan het werk.

De Struintuin van het CNM, De Groene Belevens, is een geliefde plek. De Nationale Nachtvlinder Nacht hielden we dit jaar in kleine bezetting in de Struintuin.

We werkten mee aan de inventarisatie van Begraafplaats Rusthof, samen met Remco Jousma. Dat vonden we een leuke uitdaging waar we veel van hebben geleerd en weer nieuwe soorten in onze waarnemingslijsten konden noteren.

In totaal zijn we slechts 2x in de Struintuin in actie gekomen. Door omstandigheden was het niet vaker mogelijk.

We leren steeds meer en hebben nog altijd veel plezier in het vangen en determineren. Datgene wat we zeker determineren geven we door via waarneming.nl aan de Vlinderstichting.

Onze gegevens komen ook in Amersfoort terecht.

Activiteiten 2018

We zullen de vaste opstellingsattributen die nog opgeslagen liggen bij Hoeve Groot Zand-brink ontmantelen.

Voorlopig concentreren we ons op reguliere avonden bij de Struintuin. Er is sprake van een avond vangen in een particuliere gemeenschappelijke tuin in Amersfoort. Op verzoek willen we graag in andere gebieden waarnemingen doen.

We blijven enthousiast en gaan komend jaar weer fris aan de slag.

Onze ambities liggen niet zo hoog. We werken vooral voor ons plezier en zijn blij als de waarnemingen een hoger doel kunnen dienen.

Alice van Hunnik (coördinator werkgroep nachtvlinders)

Werkgroep Planten

De Werkgroep Planten coördineert jaarlijks een breed natuuronderzoek op een, uit oogpunt van natuur, interessante locatie. Dat was in 2017 begraafplaats Rusthof. Bijna alle werkgroepen hebben een bijdrage geleverd. Zie hun verslagen. De plantenwerkgroep heeft de vegetatie op de begraafplaats gedurende drie jaargetijden intensief geïnventariseerd met in totaal ca. 20 bezoeken. Daarnaast zijn er inventarisaties uitgevoerd naar bomen, mossen en korstmossen. Totaal ca. 10 bezoeken. Voor deze laatste inventarisaties is hulp van derden ingeroepen. Het resultaat van het natuuronderzoek zal worden gerapporteerd aan zowel de beheerder van begraafplaats Rusthof als het CNME gemeente Amersfoort in de vorm van een meer dan 80 bladzijden tellend rapport (A4 formaat) met veel kleurenfoto's. Met nadruk moet vermeld worden dat andere werkgroepen belangrijke bijdragen hebben geleverd. Het drukwerk wordt verzorgd door het CNME en de KNNV heeft een financiële bijdrage ont-vangen.

Stichting De Boom is sinds kort eigenaar van de ca. 2,5 km lange spoorlijn, die van Leusden naar Woudenberg loopt en in feite in het verlengde ligt (zuidoosten) van de PON-spoorlijn. In 2016 is alle vegetatie (vooral bomen en bramen) verwijderd om ruimte te geven aan nieuwe natuur. Naar verwachting interessante nieuwe natuur op een oud spoorwegbed met veel grind, zand en zeer droog. Het voornemen is de ontwikkeling van de flora enkele jaren te volgen. Er is in 2017 alleen in de herfst geïnventariseerd en in tabelvorm gerapporteerd aan de natuurbeheerder van Stichting De Boom.

Activiteiten 2018

Voor 2018 is er weer een locatie gevonden voor een breed natuuronderzoek waarvoor ook andere werkgroepen zullen worden uitgenodigd. De locatie is de Modderbeek tussen Vallei-kanaal en Julianastraat in Achterveld. Opdrachtgever is het Waterschap Vallei en Veluwe in Apeldoorn.

Ook zal dit jaar weer een vegetatieonderzoek worden uitgevoerd op het spoorwegbed tussen Leusden en Woudenberg.

Arie van den Bremer (coördinator werkgroep planten)

Werkgroep Poelen en Sloten

De Werkgroep “Poelen en Sloten” heeft in 2017 een bijdrage geleverd aan het natuuronderzoek op begraafplaats Rusthof te Leusden. Een verslag hiervan is opgenomen in het KNNV-rapport “Onderzoek Natuurwaarden Begraafplaats Rusthof”.

Tijdens een bijeenkomst op 2 mei heeft de werkgroep zich weer gestort op het determineren van de macrofauna. Verder zijn poelen bezocht en geïnterviewd op Landgoed De Boom (o.a. Schoolsteegbosjes, Moorsterbos). Het oorspronkelijke plan om elke twee weken zowel op woensdag- en zaterdagmiddag een poel te inventariseren moest vanwege persoonlijke omstandigheden al spoedig worden losgelaten. Tot slot is het vermelden waard dat met veel plezier een presentatie over waterleven is gegeven aan de bewoners van zorginstelling De Amerhorst (Amaris).

Activiteiten 2018

Voor 2018 verwachten we een bijdrage te kunnen leveren aan het project “Modderbeek” dat in opdracht van het waterschap Vallei & Veluwe wordt uitgevoerd. Ook zullen poelen op Landgoed De Boom worden bekeken en geïnterviewd, waarbij vooral het ecologisch aspect meer aandacht zal krijgen. Verder willen we onze kennis over het waterleven vergroten, in het bijzonder het leren herkennen van de vele waterdierjes (macrofauna). Dit doen we door poelen te inventariseren op de aanwezige (macro)fauna, door bijeenkomsten te organiseren om de verzamelde macrofauna te determineren, door (daar waar nodig) expertise van derden in te schakelen en door contacten te leggen en te onderhouden met organisaties als Landschap Erfgoed Utrecht (LEU) en RAVON.

Theo van de Water (coördinator werkgroep poelen en sloten)

Werkgroep Varens i.o.

Medio 2017 is het initiatief genomen om een “Werkgroep Varens” in het leven te roepen. In 2015 en 2016 werd door leden van de “Werkgroep Wilde Planten” en op persoonlijk initiatief van een van de leden een uitgebreid onderzoek gedaan naar varens binnen de wijk Vathorst. In 2017 verzocht de gemeente Amersfoort de KNNV een flora en fauna inventarisatie uit te voeren op de begraafplaats Rusthof. Als onderdeel daarvan is een speciaal onderzoek naar varens gedaan. Joop de Wilde nam het initiatief een werkgroep varens te starten en met die groep het varenonderzoek op Rusthof uit te voeren. In de aanloop naar het onderzoek op Rusthof werd een presentatie gegeven over varensoorten die verwacht mochten worden en werd er een bezoek gebracht aan de Struintuin van De Groene Belevens waar redelijk veel varensoorten staan.

Gedurende 2017 werd in een wisselende samenstelling door een aantal mensen gestart met de zoektocht naar varens op Rusthof. Tijdens een aantal van de zoektochten kreeg men steun van Harry Roskam, verbonden aan Naturalis in Leiden en Wim de Winter, onderzoeker varens voor de Nova Flora Neerlandica. Het onderzoek leverde 25 soorten op verdeeld over meer dan 1000 vindplaatsen. Een verrassende uitslag. Wel moet worden aangemerkt dat een deel van de soorten rechtstreeks afkomstig is uit tuincentra. **In 2018** zal een nader onderzoek plaatsvinden naar een aantal planten waarvan vastgesteld moet worden of het om ondersoorten of hybriden gaat. Op verzoek van de gemeente Amersfoort zal medio 2018 een

rapport over de varens op Rusthof plaatsvinden in de serie brochures “Natuur, Landschap en Milieu van Amersfoort”

Joop de Wilde (coördinator werkgroep varens i.o.)

Werkgroep Vleermuizen

Dit heeft zich bij ons afgelopen jaar afgespeeld:

- Werven van nieuwe vrijwilligers voor het kraamverblijf-onderzoek via diverse kanalen.
- Nieuwe vrijwilligers trainen voor het kraamverblijf-onderzoek (middels professionele ecooloog, op kosten gemeente Amersfoort) en door ons, zowel theoretisch als qua veldwerk, begeleiden.
- Gebiedsonderzoek KNNV, Rusthof.
- Nacht van de vleermuis, locatie Amersfoort en Bunschoten middels les op basisschool.
- Excursie vogelwacht: nachtvogels en vleermuizen.
- Verdere realisatie en afronding vleermuizen winterverblijven: bunker Birkhoven en tunnel Amsterdamseweg.
- Informatiedag over winterverblijven locatie bunker Birkhoven.
- Kastencontrole Elisabeth groen, Park Randenbroek, Nimmerdor en Vossenheuvel met Bureau Waardenburg.
- Het gebruik van “vleermuiskasten.nl” stagneerde helaas dit jaar vanwege drukte van betrokken lid, blijft in 2018 onder de aandacht.
- Informatie bijeenkomst bijgewoond over vleermuizen op kerkzolders met enkele leden.
- 2x controle vleermuiskasten op zolder St. Ansfriduskerk.

Inmiddels zijn, nu de werkgroep een aantal jaren bestaat, bovenstaande activiteiten deels uitgekristalliseerd, dus voor 2018 *verwacht* ik het volgende:

- Werven van nieuwe vrijwilligers voor het kraamverblijf-onderzoek via diverse kanalen.
- Nieuwe vrijwilligers trainen voor het kraamverblijf-onderzoek (middels eigen kennis) en begeleiden, theoretisch en veldwerk.
- Gebiedsonderzoek KNNV, Modderbeek.
- Nacht van de vleermuis.
- Excursie vogelwacht: nachtvogels en vleermuizen.
- Kastencontrole Elisabeth groen, Park Randenbroek, Nimmerdor en Vossenheuvel met Bureau Waardenburg.
- Verder met gebruik vleermuiskasten.nl
- Opstart proberen te maken met onderzoek vleermuizen op kerkzolders.
- 2-4x controle vleermuiskasten op zolder St. Ansfriduskerk.

Erik Broer (coördinator werkgroep vleermuizen)

Werkgroep Vogels

Henk Bokkers, onze leidsman, overleed in juli 2017. Tot het laatst was Henk actief. Elke keer als er een activiteit is memoreren we waarom we Henk zo missen.

We hebben een twintigtal leden, de excursies worden gedaan met wisselende samenstellingen.

Naast de gebruikelijke excursies leidde Henk de inventarisatie op de Rusthof en de inventarisatie en het nestkastenproject op de Hoge Kleij. Voor de SOVON deed Henk een tweetal PTT tellingen en een inventarisatie van weidevogels, de leden van de vogel-werkgroep werden altijd uitgenodigd.

Alice van Hunnik als midvoor en Frans Bokdam als vleugelspeler hebben de werkzaamheden van Henk voortgezet. Zij hebben een tweetal excursies georganiseerd (Amerongse Bovenpolder en Eempolder), een PTT telling uitgevoerd en de minicursus Tuinvogeltelling van de KNNV gegeven. Zoals gezegd volgens het model "Frans zet voor en Alice knalt ze erin".

Activiteiten 2018

Er zijn een drietal excursies georganiseerd (Pier van IJmuiden, de Duursche Waarden en Gelderse Vallei), het nestkastenproject op de Hoge Klei wordt voortgezet en we doen de vogelinventarisatie langs de Modderbeek.

In augustus evalueren Alice van Hunnik en Frans Bokdam hun inzet en wordt er besloten of zij doorgaan met hun activiteiten. Het enthousiasme is er.

Alice van Hunnik en Frans Bokdam (coördinatoren werkgroep vogels)

Spetterexcursie

Op 3 september was er weer een spetterexcursie. Dit jaar naar het Zwanenwater in de kop van de Noord Hollandse duinen. Een uniek gebied met duinen, bossen en waterpartijen. Ontvangst met koffie en thee in Studio ten Holt. We kregen daar een introductie door excursieleider Jan Zijp over De Nollen van Abbestede, dat een relict is van een oud binnenduengebied. Daarna nuttigden we onze zelf meegenomen lunch, gezeten op een zelf meegenomen kruk of stoel. Na de lunch vertrokken we met de auto naar het Zwanenwater, waar we rondzwierven onder leiding van Jan Zijp. Het Zwanenwater is kortgezegd één van de mooiste natuurgebieden van Nederland.

Arie van den Bremer

Natuuracademie 2017

De Natuuracademie is een samenwerking tussen KNNV- en IVN - Amersfoort en omgeving en het CNME van de gemeente Amersfoort. In 2017 was het de 8e keer dat het programma werd aangeboden. In de tabel hieronder is te zien welke cursussen zijn gegeven, waar, wie docent waren en de aantallen deelnemers per cursus. Met een gemiddeld aantal deelnemers per cursus van 18,2 kan gezegd worden dat de Natuuracademie in een behoefte voorziet.

Programma Natuuracademie 2017								
			Wel of geen lid KNNV-IVN			Woonplaats deelnemers		
Titel cursus	Docent	Locatie	KNNV-IVN	Anders	Totaal	Amersfoort	Leusden	Elders
Sporenplanten	Gerard Hoekstra	Schothorst	17	9	26	10	2	8
Korstmossen	Leo Spier	Schoolsteeg	9	10	19	4	2	7
Geologie Geld. Vallei	Geert Hurkens	Schoolsteeg	Vervallen					
Weidevogels	Henk Bokkers	Schoolsteeg	9	10	19	7	3	4
Planten	Arie van den Bremer	Schoolsteeg	10	8	18	5	2	7
Amfibieën en reptielen	Jos Spier	Schothorst	10	5	15	7	15	1
Vlinders	Dick Nagelhout	Schothorst	11	7	18	Geen excursie		
Muizen	Rogier Lange	Schothorst	10	5	15	8		4
Boomvruchten	Ton Schockman	Schothorst	12	5	17	7	1	4
Paddenstoelen	Hans Meulenbelt	Schoolsteeg	7	10	17	7	1	12
		Totaal	95	69	164	55	11	47
Gemiddeld per cursus					18,20			

2018

Programma Natuuracademie

Cursus	Docent	Locatie	Woensdag	Zaterdag
WEER EN ONWEER	Joop de Wilde	De Groene Belevenis	24 januari	27 januari
MOSSEN	Jan Pellicaan	De Groene Belevenis	7 maart	10 maart
UILEN	Rien Jans	Het Groene Huis	21 maart	24 maart
VLEERMUIZEN	Erik Broer	Het Groene Huis	25 april	
INSECTEN	Jan van Asselt	De Groene Belevenis	16 mei	19 mei
NACHTVLINDERS	Remco Vos en Violet Middelman	Het Groene Huis	20 juni	23 juni
PAARDENBLOEMEN	Arie van den Bremer	De Groene Belevenis	29 augustus	1 september
TREKVOGELS TELLEN	Gideon Vreeman	Het Groene Huis	3 oktober	6 oktober
PADDENSTOELEN	Hans Meulenbelt	Het Groene Huis	17 oktober	20 oktober
PLANTENECOLOGIE	Hans Inberg	De Groene Belevenis	21 november	24 november

De Groene Belevenis: Hamersveldseweg 105 - 107, 3833 GM Leusden
 Het Groene Huis: Schothortserlaan 21, 3822 NA Amersfoort
 Aanmelden via het CNME: cnme@amersfoort.nl
 Kosten: Alle cursussen kosten € 15,-, incl koffie, thee en een korte handout (leden KNNV en IVN Afdelingen Amersfoort krijgen € 5,- korting).

Arie van den Bremer